

NAŠA SKUPNOST

IZDAJA ZA SLOVENIJO
LETO IV STEV. 2
BEOGRAD
dne 26. januarja 1958
IZHAJA VSAKO DRUGO NEDELJO
CENA 10 DINARJEV
Letna naročnina 250 din

GLASILO PREDSEDSTVA ZVEZNEGA OPBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE

AKTUALNA TEMA

VAŽEN DOGOVOR

Trindvajsetega januarja je bila v Beogradu skupščina Glavne zadrudne zveze FLRJ. Dnevni red je obsegal tri osnovne probleme: kmetijska zadruga, mehanizacija v kmetijstvu in kreditiranje kmetijskih zadrug.

Skupščina je opozorila na nekaj velikih problemov, ki terjajo neodložljivo rešitev. Naj nekatere navedemo:

Prvič fiziognomija same zadruga in njeno vodenje. Tu se je predvsem postavilo vprašanje vloge in položaja upravnika in drugih vodilnih kadrov zadruga. Skupščina se je zednila, da mora biti upravnik kmetijske zadruga in ostali vodilni kader v svojem delu samostojen in postavljen tako, da se bo tudi v svojem lastnem interesu boril za čim bolj uspešno poslovanje zadruga kot socialističnega podjetja. Prav tako je treba okrepliti pomoč vseh družbenih činiteljev za izvajanje take politike. To je potrebno toliko prej, ker so kmetijske zadruga pod stalnim pritiskom drobnolastniških interesov in stihije.

Drugič oblike kooperacije s posamičnimi kmetijskimi proizvajalci: skupščina je opozorila na koristnost raznovrstnih oblik kooperacije v kmetijstvu. Priporočila je, da naj ostane lestvica teh oblik odprta. Temelj in enotni smoter vseh teh oblik sodelovanja pa mora biti moderna kmetijska proizvodnja in odprava izkoriščevalskih odnosov na vasi. To pa je mogoče doseči le: s stalno krepitvijo socialističnega sektorja v kmetijstvu, z uporabljanjem mehanizacije v družbeni lastnini in vseh agrotehničnih ukrepov za postopno prevajanje vsega kmetijstva na raven modernega kmetijstva, s postavljanjem takih odnosov, ki jih bodo delovni kmetje prostovoljno sprejeli, ker bodo spoznali, da gre tudi za njihov lastni interes.

Tretjič je skupščina opozorila na vzsto vprašanj v zvezi z izkoriščanjem zemlje v zasebni lastnini. To so predvsem: družbena kontrola nad zemljo, predpisi v zvezi z obdelavo zemlje, izkoriščanjem družbenih sredstev v kmetijstvu, zakupom zemlje itd.

To so velike naloge. Zato se morajo zanje zavzeti ne samo zadrudne organizacije, temveč tudi drugi politični in družbeni činitelji.

T. S.

DRUŽBENI VPLIV

Uveljavljanje gospodarskega sistema ne bo zadovoljivo uresničeno, če ga bomo popolnoma prepustili značljivosti delovnih kolektivov

V letu 1958 pričakujemo pomembne rezultate v dveh smereh: da se bo nadaljevala politika naglega razvoja gospodarstva z zagotovitvijo nadaljnjega porasta življenjskega standarda prebivalstva in da bodo na podlagi uveljavitve novega načina razdelitve dohodka gospodarskih organizacij ustvarjeni pogoji za hitrejši porast delovne storilnosti v razmerah, ki omogočajo večjo samostojnost in večjo iniciativo delovnih kolektivov. Moramo pa takoj pripomniti, da temeljni rezultati v gospodarski politiki, kakor tudi uveljavitev gospodarskega sistema, ne bodo zadovoljivo uresničeni, če jih bomo prepustili izključno značljivosti samih delovnih kolektivov s prepričanjem, da bodo sami zakoni, učinek tržišča in družbeni plan storili svoje, da bodo uresničeni omenjeni smotri tako v splošnem družbenem interesu kakor tudi v interesu posameznih proizvajalnih kolektivov.

V socialističnem gospodarstvu so objektivni pogoji za hitrejši razvoj prav zato, ker se lahko srečno povezujejo iniciativa posameznih proizvajalcev, njihova gospodarska zainteresiranost in načrtno usmerjanje gospodarstva. Tudi načrtno usmerjanje gospodarstva, ki naj zagotovi splošno ugodne pogoje za delo proizvajalcev, kakor mobiliziranje številnih iniciativ milijonov proizvajalcev pa terja nepretrgan premišljen družbeni vpliv v raznih oblikah. Šele s povezavo teh činiteljev je mogoče doseči maksimalni učinek v napredku proizvajalnih sil in razvoju družbenih odnosov.

Podobno se pojavlja tudi vprašanje samostojnosti gospodarskih organizacij pri izkoriščanju njihove pravice, da same razdeljujejo zasluženi dohodek na osebne dohodke in sklade po lastnem preudarku. Samo po sebi se vsili vprašanje, ali mora svobodnejši sistem razdelitve dohodka gospodarskih organizacij neizogibno pomeniti tudi odsotnost vsakega družbenega vpliva na orientacijo proizvajalcev glede razpolaganja s tistim delom dohodka, za katerega jih zakon pooblašča, da o njem samostojno odločajo. Ali naj se prepusti stihijski praksi izvajanje sprejetih zakonov o razdelitvi dohodka podjetij in šele, ko bo praksa pokazala vso raznovrstnost kriterijev in sklepov, ki jih bodo sprejela podjetja, in ko bo na tej podlagi prišlo do neizogibnih družbenih anomalij, terjati skupna merila, da bi odpravili take anomalije in da bi zagotovili družbeni vpliv. Kaže, da se je treba za odgovor na to

vprašanje samo spomniti, kakšne posledice so nastale, ko je bila v nekaterih gospodarskih vejah, kot na primer v trgovini, dana ustrezna svoboda v razdelitvi dohodka, pri čemer pa ni bil zagotovljen učinkovit družbeni vpliv. Pri tem mislimo na pomoč, ki jo je bilo treba anuditi tem gospodarskim organizacijam s strani ljudskih odborov in drugih organizacij v instruktivnem pomenu, tako da bi jim pomagali najti najprimernejša merila za razdelitev svojega dohodka, opozarjajoč jih na lastne interese in interese, ki jih morajo spoštovati, ker so del celote, in končno posredujoč povsod, kjer se pozabi, da pomeni

Napisal: KIRO GLIGOROV

pravica razpolaganja hkrati tudi dolžnost spoštovanja družbenih interesov.

Ko opozarjamo na ta moment, moramo reči, da je primer z razdelitvijo dohodka v gospodarskih organizacijah trgovine samo ilustracija neke splošne značilnosti našega družbenega sistema, ki dejansko ne sloni na metodah administrativnega vodenja, kar pa ne sme pomeniti, da tudi v našem sistemu ni in ni potrebno, da ne bi delovale močne sile, po katerih bo prišel do izraza družbeni vpliv in družbeni interes. Če na to pozabimo, tedaj našim ljudskim odborom odzvamemo neposredni odnos do gospodarskih organizacij v zelo bistvenih točkah, od katerih je v marsičem odvisno življenje in fiziognomija samih delovnih kolektivov, prav tako pa tudi fiziognomija komune. Kaj pa naj rečemo za Zvezo sindikatov z njenimi številnimi organizacijami, ki so ena izmed najmočnejših sil vpliva delavskega razreda na ves tok našega družbenega življenja, če ne bi preko njih vsak dan vplivali na življenje in delo proizvajalnih kolektivov. Enaka pripomba velja tudi za vse druge organizacije proizvajalcev (združenja, zbornice), ki lahko bistveno vplivajo na uresničenje realnega družbenega interesa za katerega ne samo da ni nujno, da bi bil v nasprotju z interesi podjetja, temveč ga lahko le srečno dopolnjuje in povezuje.

Na konkretnih primerih je mogoče mnogo bolje pojasniti, kako pomemben je pravočasni družbeni vpliv v izvajanju takih ukrepov, kakršni so na primer zakoni, ki regulirajo temeljne odnose v podjetju ter odnose v razdelitvi dohodka. V prihodnje

Določevanje skupnih meril terja stalno sodelovanje in zaposlitev vseh družbenih činiteljev

bodo gospodarske organizacije sprejemale tarifne pravilnike in noben organ nima formalno pravice, da bi predpisal kriterije, ki se jih podjetja morajo držati. Ta položaj pa terja, da poprej proučimo najdene odnose v tarifnih pravilnikih in nagrajevanju proizvajalcev v samem podjetju, zatem da izkoristimo dosedanje najpozitivnejše izkušnje iz uporabljenih metod nagrajevanja, to vse pa terja solidne priprave in proučevanja v vsakem posameznem podjetju, prav tako pa tudi iskanje skupnih meril za izdelavo tarifnih pravilnikov. Ko je že govora o skupnih merilih, tedaj je mogoče ta merila najti v sodelovanju z drugimi podjetji, v širših organizacijah proizvajalcev ob neposrednem angažiranju in aktivnem sodelovanju Zveze sindikatov. Z drugimi besedami določanje skupnih meril postavlja v prvi plan potrebo po aktivnih pripravah v vsakem podjetju, a tudi potrebo po ustreznem družbenem vplivu, da bi prišli do rešitev, ki bodo v danem položaju najbolj optimalne, tako s stališča skupnosti kakor tudi s stališča samih proizvajalcev. Gre samo za to, da ne pride družbeni vpliv do veljave z administrativnim vmešavanjem, ki ne računa s posebnostmi posamezne veje ali posameznega podjetja, ker teži, da bi splošna merila uporabilo enako za vse, temveč z določitvijo splošnih meril po samih proizvajalcih in njihovih organih, v katerih sami odločajo.

Ali vzemimo kot primer vprašanje norm v podjetju. Če norm ne plačujemo več iz proizvodnih stroškov, kakor je bilo v prejšnjem sistemu, temveč iz dohodka, tedaj nastane pravzaprav popolnoma nov položaj v podjetju. Kolikor je kolektiv do slej lahko trpel, da so se postavljale nerealne norme, ker je to pomenilo zmanjšanje tistega dela dohodka, ki je v znatnem delu pripadal zvezi, se ta položaj sedaj spremeni in pomeni ohranitev nerealnih norm v podjetju privilegiranje določenega števila delavcev na škodo drugih delavcev. Življenje bo potemtakem nujno vsililo problem norm na dnevni red in bo pokazalo, da je nujen organizirani vpliv preko sindikatov, zborov proizvajalcev, združenj in zbornic, da bi pomagali gospodarskim organizacijam čim bolj postaviti sistem norm v podjetju, s tem samim pa tudi sistem nagrajevanja.

V precejšnji meri se je spremenila ne samo situacija v odnosih znotraj podjetja temveč tudi v odnosih med podjetji. Novi sistem nudi možnost, da se lahko gospodarske organizacije združujejo oziroma da lahko zedinjujejo svoje sklade in vsa svoja sredstva. Tako se je hotelo vzpodbuditi težnje h kooperaciji, k ustvarjanju večjih podjetij. Razumljivo je, da bodo morala podjetja, ki se bodo na kakršnikoli podlagi združila, nujno določiti skupna merila za razdelitev zasluženega dobička med seboj, v določenih meri spraviti v sklad tarifne pravilnike, sistem norm, premijski sistem itd. Ti novi odnosi med podjetji bodo nujno usmerjali k temu, da je treba iskati spoznan sistem in skupna merila. Pri vsakem takem delu pa je nujno, da ima svojo vlogo družbeni vpliv. Čeprav se načelno ne omejuje samo na komunio, se vendar ta družbeni vpliv predvsem manifestira v odnosih med podjetji in komunio.

Skratka novi zakoni, ki so dali široko samostojnost in svobodo podjetjem, terjajo, da jih je treba čim bolj temeljito pojasniti, da se spozna njihov notranji po-

men, da se s konkretno njihovo uporabo oceni položaj posamezne gospodarske organizacije in izvršijo vse priprave za novi način nagrajevanja in novi način obračuna dohodka podjetja. Vzporedno s tem je treba izvršiti obsežno delo v okvirih komunio, v Zvezi sindikatov in strokovnih organizacijah gospodarskih podjetij, da bi prišli do skupne politike, do skupnih splošnih meril za izdelavo tarifnih pravilnikov, da bi proučili metode za normiranje, premiranje in nagrajevanje sploh in da bi na tej osnovi zagotovili čim bolj vsklajeni start v prehodu k novi metodi razdelitve dohodka gospodarskih organizacij. Šele ko bo to delo uspešno končano, bodo lahko gospodarske organizacije v iniciativno in borbo za čim večji učinek v povečanju dohodkov uresničili svojo pravico, da samostojno razporejajo dohodek, ki jim pripada. Zato ne bi mogli priporočiti nepreučene spremeljavanja veljavnih tarifnih pravilnikov, ker v takem primeru z naglico ne moremo ničesar pridobiti, nastanejo pa lahko težave in eventualno posledice, ker ni bil dovolj

Družbeni vpliv uveljavljajmo pravočasno, ne pa ko že nastanejo težave

Lani je prišlo do močnega porasta dohodkov prebivalstva. Plačni sklad delavcev in uslužbencev se je povečal za približno 24%, dohodki kmetijskih proizvajalcev iz zamenjave s socialističnimi gospodarskimi organizacijami pa so se povečali za približno 35%. Čeprav je hkrati prišlo do krepkega porasta proizvodnje in narodnega dohodka, so tako narasli dohodki prebivalstva močno pritiskali na blagovne sklade. Prišlo je do splošne oživitve gospodarstva in porasta vseh oblik potrošnje. Računamo, da se je osebna potrošnja na prebivalca povečala za 11%. Močna gospodarska aktivnost ustvarja vtis, da je mogoče vsako proizvedeno blago naglo realizirati. V takih razmerah je določeno število gospodarskih organizacij mnenja, da je to ugodna priložnost, da bi s povišanimi cenami dobile večje zaslužke, pri čemer računajo, da bodo lahko z izkoriščanjem pravice, da same razdeljujejo tako pridobljeni dohodek na osebne dohodke in sklade, nesorazmerno povišale svoje plače. Takoj moramo poudariti, da naših gospodarskih organizacij v njihovih vsakdanjih poslovnih operacijah ne smejo voditi trenutne prilike na tržišču, temveč da morajo upoštevati dolgoročne perspektive svojega poslovanja. Tekstilni industriji njena morebitna težnja, da bi povišala cene v trenutku, ko so se zmanjšale zaloge tekstilnih izdelkov zaradi povečane potrošnje v državi in povečanega izvoza tekstilij v tujino, ne more prinesiti nobene posebne koristi. Kot dobro informirani gospodarstveniki morajo proizvajalci tekstilij vedeti, da je družbeni plan za leto 1958 skraj popolnoma ustavil izvoz tekstilij in da se bo moralo 40 milijonov metrov tkanin, ki smo jih izvozili lani, pojaviti letos na notranjem tržišču, pri čemer ne računamo, da bo prišlo do nadaljnega povečanja proizvodnje v tekstilni industriji. Ne bi potemtakem minilo niti nekaj mesecev in izkazalo bi se, da je vsako povišanje cen v tej zelo občutljivi proizvodnji bilo nerazumno in da bi izzvalo zastoj tako v realizaciji kakor tudi v proizvodnji. Ta pripomba se lahko v večji ali manjši meri nanaša tudi na mnoge druge gospodarske

spoznan sistem, a smo se lotili spremembe osnov pravilne razdelitve dohodka v podjetju.

Pravilno izvajanje novih zakonov o razdelitvi dohodka je pomembno tudi z nekega drugega stališča. Ker je sistem in njegovo učinkovanje tesno povezano z nalogami, ki jih je treba uresničiti v ekonomski politiki, morebitna pačenja v sistemu lahko imajo negativne posledice tudi za uresničitev temeljnih smotrov gospodarske politike. Medtem ko lahko z gotovostjo pričakujemo, da bo sistem, ki smo ga uvedli po skrbnih pripravah, prispeval k vzpostavitvi bolj stabilnih odnosov v nagrajevanju in sploh v materialnih pravicah proizvajalcev, kar bo prineslo s seboj stabilnejše odnose v vsem gospodarstvu, bo vsekakor vsak poskus, da se pri izvajanju novega sistema razdelitve dohodka išče priložnost, da bi se s povečanjem cen ali drugače spremenili obstoječi odnosi na tržišču, vplival na motenje obstoječih odnosov. V nobenem primeru ni nujno, da bi izvajanje novega sistema povzročilo kakršnekoli gospodarske motnje. Taki pojavi bi že v začetku zmanjšali njegovo učinkovitost namesto, da bi bila njegova uvedba vzpodbuda za hitrejši napredek.

veje, ki morajo graditi svojo proizvodnjo in tržno orientacijo z upoštevanjem vseh gospodarskih okoliščin tako danes kakor tudi v daljni prihodnosti.

Prav zato, ker je vsa naša skupnost globoko verovala, da so naši delavski sveti dovolj zreli, da je mogoče preiti k bolj svobodnim odnosom v proizvodnji, so bili sprejeti zakoni, ki fiksirajo zelo pomembne pravice delovnih kolektivov. Te pravice pa prinašajo s seboj ne samo dolžnost, da se socialistično urejajo notranji odnosi v podjetju, temveč tudi da morajo imeti tak odnos delovni kolektivi do splošnih potreb skupnosti. Ob primeru cen lahko rečemo, da je treba upoštevati, da bo splošna zakonitost medsebojnega vpliva cen prej ali kasneje prišla do izraza in dovedla do splošnega povečanja cen, čeprav lahko na prvi pogled dvig cen v neki gospodarski veji ali v nekem podjetju pomeni povečani dohodek za tisto vejo ali podjetje. Razen škode, ki lahko nastane iz takega procesa za vse gospodarstvo v skrajni liniji, tak proces ne more prinesiti koristi niti glede položaja tistih proizvajalcev, ki so bili pobudniki takega procesa. Zvišanje cen je v socialistični ekonomiki zelo odgovorna stvar in je treba o njem odločati zelo skrbno in ga izvesti šele, ko so vse druge možnosti za normalno poslovanje izčrpane. Ker skupnost ne more ostati ravnodušna do takih pojavov, pomeni v bistvu vsaka reakcija za preprečevanje škodljivih pojavov dvigovanja cen bodisi da gre za plafoniranje cen ali druge ukrepe omejevanje svobode proizvajalcev v upravljanju družbenih sredstev in razdelitvi pridobljenega dohodka. Z drugimi besedami oviranje učinkovi-

Taki in podobni pojavi bodisi v uresnitvega delovanja nove razdelitve dohodkov, čevanju gospodarske politike ali izvajanju sistema razdelitve ne morejo ostati notranja zadeva gospodarskih organizacij in brez ustreznega družbenega vpliva, ki naj pomaga gospodarskim organizacijam priti do čim bolj pravilne usmeritve v njihovem poslovanju. Samo ča je mnogo bolje, da pride družbeni vpliv v začetku kot obramba pred škodljivimi pojavi, ne pa kot naknadno odpravljanje že nastalih težav.